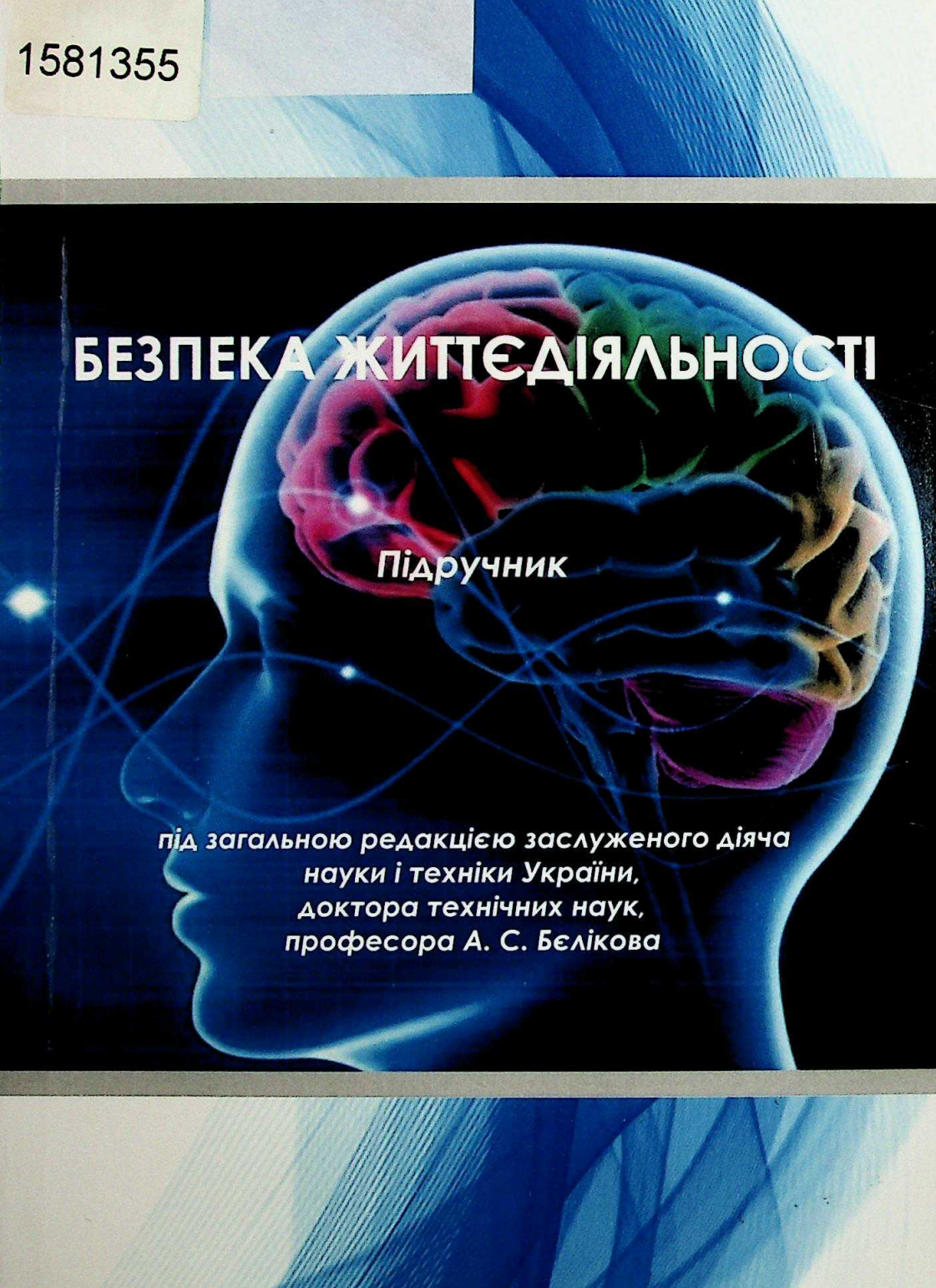

1581355

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Підручник

під загальною редакцією заслуженого діяча
науки і техніки України,
доктора технічних наук,
професора А. С. Белікова

У підручнику розглянуті питання безпеки життєдіяльності людини у системі «людина – навколишнє середовище», впливу людини на навколишнє середовище, аналізу небезпек, які впливають на людину, ризику та його оцінці. Причинам виникнення природних та соціально-політичних небезпек.

ЗМІСТ

Вступ.....	6
1. ВПЛИВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДСТВА НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.....	9
1.1. Стисла характеристика середовища життєдіяльності людства.....	9
1.2. Рівні системи «людина – середовище проживання»	17
1.3. Вплив діяльності людини на планетарні, космічні ресурси.....	18
1.4. Вплив діяльності людини на водні ресурси.....	20
1.5. Вплив діяльності людини на ґрунтові, рослинні, фауністичні та кліматичні ресурси.....	22
1.6. Вплив діяльності людини на викопні та атомні ресурси.....	26
1.7. Основні причини освоєння космосу.....	27
2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.....	32
2.1. Визначення понять безпеки життєдіяльності.....	32
2.2. Безпека життєдіяльності як категорія.....	38
2.3. Теоретичні основи та практичні функції БЖД.....	41
2.4. Основні завдання життєдіяльності людства.....	43
3. НЕБЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.....	45
3.1. Основні поняття та визначення небезпеки.....	45
3.1.1. Номенклатура небезпек.....	45
3.1.2. Ідентифікація небезпек.....	46
3.2. Ризик – як фактор потенційної небезпеки.....	47
3.3. Концепція прийнятного (припустимого) ризику.....	53
3.4. Управління ризиком.....	55
3.5. Аналіз ризику.....	56
3.5.1. Основні процедури аналізу ризику.....	57
3.5.1.1. Планування та організація робіт.....	57
3.5.1.2. Ідентифікація небезпек.....	58
3.5.1.3. Розробка рекомендацій щодо зменшення ризику.....	60
3.5.2. Методи проведення аналізу ризику.....	61
3.5.3. Характеристика методів аналізу ризику.....	62
4. ПРИНЦИПИ, МЕТОДИ І ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ.....	67
4.1. Принципи забезпечення безпеки.....	67
4.1.1. Орієнтуючі принципи.....	67
4.1.2. Технічні принципи.....	69
4.1.3. Організаційні принципи.....	70
4.1.4. Управлінські принципи.....	70
4.2. Методи та засоби забезпечення безпеки.....	71
5. СИСТЕМА СПРІЙНЯТТЯ ЛЮДИНОЮ СТАНУ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	73
5.1. Здоров'я людини, як медико-біологічна та соціальна категорія.....	73
5.1.1. Здоров'я людини.....	73
5.1.2. Фізіологічні особливості організму людини.....	77
5.2. Системи сприйняття людиною стану навколишнього середовища.....	79
5.2.1. Взаємозв'язок людини із навколишнім середовищем.....	79

5.2.2. Закон Вебера-Фехнера.....	83
5.2.3. Характеристика аналізаторів (сенсорних систем)	85
5.2.3.1. Зорова сенсорна система.....	85
5.2.3.2. Слухова сенсорна система.....	87
5.2.3.3. Вестибулярна сенсорна система.....	89
5.2.3.4. Тактильна, температурна та больова сенсорні системи.....	90
5.2.3.5. Сенсорні системи нюху та смаку.....	92
5.3. Особистісні чинники безпеки.....	93
5.3.1. Властивості людини.....	93
5.3.2. Мотиваційні процеси у забезпеченні безпеки.....	96
5.3.3. Психічні характеристики особистості.....	97
5.3.4. Соціально-психологічні якості особистості.....	98
5.3.5. Сумісність людини у системі «людина – машина».....	100
6. НЕБЕЗПЕКИ ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ.....	102
6.1. Загальні положення.....	102
6.2. Класифікація природних небезпек.....	107
6.3. Геофізичні (ендогенні) небезпечні явища.....	109
6.3.1. Землетруси.....	109
6.3.1.1. Заходи щодо зменшення наслідків землетрусу.....	114
6.3.1.2. Дії населення за умов землетрусу.....	115
6.3.2. Виверження вулканів.....	115
6.4. Геологічні (екзогенні) небезпечні явища.....	119
6.4.1. Зсуви.....	119
6.4.2. Обвали.....	122
6.4.3. Карст.....	122
6.5. Гідрологічні небезпечні явища.....	126
6.5.1. Повені.....	126
6.5.2. Підтоплення.....	127
6.5.3. Селеві потоки.....	128
6.5.3.1. Заходи щодо зменшення наслідків селевих потоків.....	129
6.5.3.2. Заходи щодо захисту населення та територій у разі виникнення селевих потоків.....	130
6.5.4. Лавина.....	130
6.6. Метеорологічні небезпечні явища.....	132
6.6.1. Циклони та антициклони.....	132
6.6.2. Урагани, бурі, смерчі.....	134
6.6.2.1. Захист населення та територій від наслідків ураганів, бур та смерчів.....	137
6.6.3. Блискавка.....	138
6.7. Природні пожежі.....	141
6.8. Медико-біологічні небезпеки.....	145
6.9. Вплив нових викликів і загроз на стан здоров'я народу України.....	150
6.9.1. Неінфекційні захворювання – світова проблема.....	150
6.9.2. Психічні розлади – одна з найважливіших проблем охорони здоров'я.....	152
6.9.3. Пандемія коронавірусу та її вплив на здоров'я населення.....	153
6.10. Космічні небезпеки.....	155
7. СОЦІАЛЬНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ НЕБЕЗПЕКИ	160
7.1. Основні положення.....	160
7.2. Соціальні небезпеки.....	163
7.3. Соціально-політичні небезпеки.....	167

7.4. Тероризм.....	170
7.4.1. Основні положення.....	170
7.4.2. Види тероризму.....	171
7.4.3. Засоби та способи здійснення терору.....	173
7.4.4. Відповідальність за вчинення терористичних актів.....	178
7.4.5. Дії населення щодо запобігання терористичним акціям.....	181
7.4.6. Забезпечення безпеки при загрозі вчинення теракту.....	183
7.4.7. Заходи особистої безпеки.....	187
7.4.8. Безпека під час громадських заворушень.....	189
7.5. Екстремізм.....	189
7.6. Сепаратизм.....	196
7.7. Природно-соціальні небезпеки.....	201
7.7.1. Захворювання, що передаються статевим шляхом.....	203
7.7.2. Онкологічні захворювання.....	206
7.7.3. ВІЛ, СНІД.....	209
7.7.4. Наркоманія.....	211
7.7.5. Суїцид.....	216
 8. НЕБЕЗПЕКИ СУЧАСНОГО УРБАНІЗОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОЖИВАННЯ.....	 218
8.1. Групи несприятливих чинників житлового середовища людини.....	218
8.2. Квартира як джерело небезпеки.....	221
8.2.1. Вплив на здоров'я людини складу повітря житлових та громадських будівель.....	221
8.2.2. Фізичні фактори житлового середовища (світло, шум, вібрація, електромагнітні поля) та їх значення у формуванні умов життєдіяльності людини.....	225
8.3. Питна вода як чинник здоров'я людини.....	230
8.4. Натовп та безпека.....	233
 СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	 236